

מתוך הקדמת המחבר: ועיניכם תראינה בנים בני כשתילי זיתים סביב לשלחנם,
חכמים ונבונים, ובתים מלאים כל טוב, גם עושר גם כבוד לא יסופו מזרעכם

גליון

זרע שמשון המבואר

פרשת נצבים

אות ב

דרוש מתוך הספר המסוגל 'זרע שמשון' שחברו הגאון המקובל

האלוקי חסידא קדישא רבנו שמשון חיים ב"ר

נחמן מיכאל נחמני זלה"ה

מח"ס 'זרע שמשון' ו'תולדות שמשון'

שחי לפני ב-300 שנה בתקופת האור החיים' ומקום קברו לא נודע

והבטיח שהלומד בחידושויו וספריו יזכה לישועות בבני חיי ומזוני

נלב"ע ו' אלול תקל"ט

דרוש מנוקד ומבואר בתוספת ציונים והארות

יו"ל על ידי מוסדות זרע שמשון

שע"י האיגוד העולמי להפצת תורת זרע שמשון

הוצאת והפצת קונטרס
'זרע שמשון העבואר'

נתרם
לזכות והצלחת

דניאל אורי
בן רג'נה מלכה

שיראה הצלחה וברכה
בלי גבול ובלי עדה בעסקיו
בכל העולם
ויתקיים בו הפסוק
"ופרצת יעה וקדעה"
צפונה ונגבה

לשיתופיות של ברכה בכל עת
מוקד זרע שמשון

ארץ ישראל 02-80-80-500
ארה"ב 347-496-5657

יו"ל ע"י האיגוד העולמי
להפצת תורת
"זרע שמשון"

לקבלת הגליון נא לשלוח למייל:
zera277@gmail.com

ארה"ב

הרב מנחם בנימין פאשקס
ZERA SHIMSHON
C/O B PASKESZ 1645 48 ST
BROOKLYN NY 11204
347-496-5657
mbpaskesz@gmail.com

ארה"ק

הרב ישראל וילברברג
05271-66450

ניתן לשלוח תרומות והנצחות
לזכות ולע"נ ולקחת חלק בהוצאות
והפצת הגליונות והספרים.

ניתן להפקיד בבנק מרבנטיל (17) סניף 635
מספר השבוע 71713028 ע"ש זרע שמשון,
כמו כן ניתן לתרום בכרטיס אשראי

וזכות הצדיק ודבריו תורתו הקדושים וכן מכל
צדה וצוקה, ויושפע על הלומדים ועל המטייעים
בני חיי ומוזני ועל טוב סלה
כהבטחתו
בהקדמת ספריו.

הודעה ובקשה!

השתדלנו להעניק בדבריו רבנו ולבארם כראוי עד הוכן שמשנת ידנו, אולם דבריו רבנו עמוקים מני ים ואין בכוונתנו כלל להתגדר ולומר שהשגנו את עומק דבריו ודעונו, ובדאי לא לקבוע במה שנכתב שזה הפירוש המוחלט בדבריו, ולכן אנו פונים אל כל הלומדים ו"ו, שבאם תמצאו דברים שאינם כראוי ואינם עולים בקנה אחד עם דברי חז"ל או רבותינו הקדושים, בדאי לא על רבינו הקדוש וז"ע יהיה תלונתכם כי אם עלינו, ובקשתנו שטוהא לטי מהלומדים אשר יכן וימצא פירושים ודרכים יותר ראויים בהבנת דברי רבינו, אא מנטי שמיציאם לדינו כברי שנוכל לתקנם ולשלכם במהרהדות הבאות, ובוה יהיה חלקו עמנו בזיכוי הדברים.

כמו כן נשמח לקבל הערות והארות לשיפורים מכל סוג שהוא לתועלת הלומדים, וכן באם תמצאו טעות ושגיאה מכל סוג שהוא, אנא תיידעו אותנו על כך ותבואו על הברכה.

פרשת נצבים

ב

וַיֵּשׁ לֵאמֹר, דְּאֲמַרְיִנֵּן בְּפֶרֶק קָמָא דְּמִגְלָה
(טז, א), 'כִּי נָפֹל תָּפֹל לְפָנָיו' (אסתר
, יג), שְׁתֵּי נְפִילוֹת אֱלוֹ לְמָה. דְּרִשׁ רַבִּי
יְהוּדָה בַּר אֲלֵעָא, מִלְּמַד שְׁאֲמָרוּ לוֹ,
אָמָּה זֹאת מְשֻׁלָּה לְעַפְרָא וּמְשֻׁלָּה לְכּוֹכְבִּים,

אם יהיה נדחק בקצה השמים משם
יקבצך ה' אלהיך וכו' (דברים ל, ד). יש
לדקדק, שתבת 'משם' מותרת, שדי היה
לומר 'אם יהיה נדחק בקצה השמים יקבצך
ה' אלהיך'. ועוד, מהו הפל 'ומשם יקחך'.

פסוק 'אם'
יהיה נדחק
בקצה
השמים
משם
יקבצך וכו'

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

ב

אף אם ירדו ישראל למדרגה התחתונה, יגאלו משם בזכות האחדות

בהקדם מה דְּאֲמַרְיִנֵּן בגמרא בפרק קמא
דמגילה (טז, א)¹, על הפסוק שאמרו חכמי
המן וזרש אשתו להמן, אחרי שלפי ציווי
המלך אחשוורוש, הרכיב את מרדכי על
הסוס, והוליכו בכבוד גדול ברחובות העיר,
'כִּי נָפֹל תָּפֹל לְפָנָיו' (אסתר ו, יג)², וקשה על
לשון הפסוק, שְׁתֵּי נְפִילוֹת אֱלֹ - שתי
לשונות של נפילה, הכתובים בפסוק זה,
לְמָה. ומתוצאת הגמרא, דְּרִשׁ רַבִּי יְהוּדָה בַּר
אֲלֵעָא, מִלְּמַד שְׁאֲמָרוּ לוֹ זרש וחכמיו
להמן, אָמָּה זֹאת - עם ישראל, מְשֻׁלָּה לְעַפְרָא
שנדרסת תחת כל אדם³, ואולם היא גם
מְשֻׁלָּה לְכּוֹכְבִּים המצויים במקום גבוה⁴.
ומה שהיא משולה לעפר, הוא שְׁבִשָּׁהּם - בני

דקדוקים בלשון הפסוק 'משם יקבצך ומשם יקחך'
בפסוק (דברים ל, ד) **אם** יהיה נדחק בקצה
השמים משם יקבצך ה' אלהיך ומשם יקחך⁵,
יש לדקדק, שתבת 'משם' הראשונה שבפסוק
היא מותרת, שהרי די היה לפסוק לומר 'אם
יהיה נדחק בקצה השמים - שאם יהיו נדחים
ומרוחקים כל כך, שנראה שהם בקצה
השמים⁶, מכל מקום, יקבצך ה' אלהיך'. ועוד
יש לדקדק, מהו הטעם של הפל בלשון
הפסוק 'משם יקבצך, ומשם יקחך', שלכאורה
עניינם אחד הוא שיגאלנו הקב"ה⁷.

ירידת ישראל עד למדרגה התחתונה
סיבה להתחלת עלייתם עד למדרגה עליונה

ויש לומר - לתרץ את הדקדוק הראשון,

ציונים ומקורות

לפניו, דרש רבי יהודה בר אלעאי, שתי נפילות הללו
למה, אמרו לו, אומה זו משולה לעפר ומשולה
לכוכבים, כשהן יורדין יורדין עד עפר, וכשהן עולין
עולין עד לכוכבים. 1. לשון הפסוק, וְיִסְפָּר
הָמֶן לְזֶרֶשׁ אִשְׁתּוֹ וְיִכְלֵי אֶהְיֶיךָ אֵת כָּל אֲשֶׁר קָרָהוּ
וַיֹּאמְרוּ לוֹ חֲכָמָיו וְזֶרֶשׁ אִשְׁתּוֹ אִם מְנַדֵּר הַיְּהוּדִים
מִדְּרָכֵי אֲשֶׁר הַחֲלוּת לָפָל לְפָנָיו לֹא תֻּכַּל לוֹ כִּי נָפֹל
תָּפֹל לְפָנָיו. 2. על פי מהרש"א. ח"א שם ד"ה
אומה זו וכמו שנאמר (בראשית יג, טז) 'ושמתי את

א. הפירוש הפשוט של הפסוק הוא, שהקב"ה
מבטיח לישראל, שאפילו אם יהיו נדחים בגלותם עד
קצה העולם, מכל מקום, גם משם יקבצם הקב"ה
ויקחם אליו. ב. על פי פירוש הרס"ג.
ג. ראה מה שכתב בזה בשפת אמת (כפרשתינו תרמ"א
ד"ה בפסוק אם). ד. וכן הקשה באלשיך. ובבלי
יקר (ל, א) כתב וזה לשונו, 'משם יקבצך' זהו קיבוץ
גלויות, ומשם יקחך' אליו לסייע לך לשמירת
המצוות. ה. לשון הגמרא, 'כי נפל תפול

נִפְלָה וְלֹא תוֹסִיף לְנִפֹּל עוֹד, קוֹם בְּתוֹלַת
יִשְׂרָאֵל (ראה עמוס ה, ב).
וְזֶהוּ שְׁאֵמַר הַפְּתוּב 'אִם יִהְיֶה גִדְחָד

כְּשֶׁהֵם יוֹרְדִין, יוֹרְדִין עַד עֶפְרָי, וּכְשֶׁהֵם
עוֹלִין, עוֹלִין לְרָקִיעַ. וְכֵן בְּפֶרֶק קמ"א
דִּבְרָכּוֹת (ד, ב), בְּמַעְרָבָא מְתַרְצִי לָהּ הָכִי,

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאֵר

מְתַרְצִי לָהּ הָכִי - היו מפרשים ומיישבים
בענין טוב את הפסוק (עמוס ה, ב) ^{יז} 'נִפְלָה לֹא
תוֹסִיף קוֹם בְּתוֹלַת יִשְׂרָאֵל', בְּתוֹלַת
יִשְׂרָאֵל ^{יח} נִפְלָה מִמַּעַלְתָּה, עַד לַמְּדֻרָּה
הַנְּמוּכָה בְּיוֹתֵר, וְלֹא תוֹסִיף לְנִפֹּל עוֹד - עַד
שֶׁלֹּא תוּכַל לְנִפֹּל עוֹד ^{יט}, וּמַעַתָּה, שֶׁכָּבַר
נִפְלָה כָּל כֵּךְ, קוֹם - קוֹמִי מִנְּפִילְתְּךָ בְּתוֹלַת
יִשְׂרָאֵל ^כ, וְשׁוּבִי לַהֲתַעֲלוֹת, עַד לַמְּדֻרָּה
הָעֲלִיוֹנָה שֶׁלְּךָ. הִרִי מְבוֹאֵר שְׁדֻרְכָּם שֶׁל
יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּפְלִיתָם הִיא עַד כִּדִּי יִרְיֶדָה לְקִצָּה
הָאֲחֵרוֹן, וּמִשָּׁם הֵם עוֹלִים לְמִקּוֹם גְּבוּהָ
בְּיוֹתֵר.

וְזֶהוּ הַבִּיאֹר, שֶׁל מֵה שְׁאֵמַר הַפְּתוּב כֹּאן
'אִם יִהְיֶה גִדְחָד בְּקִצָּה הַשָּׁמַיִם', דִּהְיִנּוּ שְׁאֵם

יִשְׂרָאֵל יוֹרְדִין - מִמַּעַמְדָם, וְשָׂאֵר הָאוֹמוֹת
מוֹשְׁלִים עֲלֵיהֶם, אִזְ הֵם יוֹרְדִין מִטָּה מִטָּה
עַד לַעֲפָר - הַנְּדֻרָּס אֲפִילוֹ עַל יְדֵי אֲנָשִׁים
שְׁפִלִים, וְכֵן כְּשִׁיִּשְׂרָאֵל הֵם בְּשִׁפְלוּתָם, הֵם
מוֹשְׁלִים עֲלֵיהֶם, וְאֲפִילוֹ הָעֲבָדִים ^{כא}. וְזֶה
שֶׁנִּמְשָׁלִים לְכּוֹכְבִּים, הוּא שֶׁכְּשֶׁהֵם עוֹלִין -
מִמְּדֻרָּגָתָם הַנְּמוּכָה, הֵם עוֹלִין וּמִמְשִׁיכִים
לַעֲלוֹת מִעֵלָּה מִעֵלָּה, עַד לְרָקִיעַ - עַד
שְׁנֵדָמִים בְּמַעַלְתָּם לְכּוֹכְבִּים שְׁבָרְקִיעַ, שֶׁכֶּשֶׁם
שְׂאִי אֲפֻשֶׁר לְאָדָם לַעֲלוֹת לְמִקּוֹם הַכּוֹכְבִּים,
כֵּן אִי אֲפֻשֶׁר לְכָל אוֹמָה וְלִשׁוֹן מִמַּעַמְדָּם,
בִּישְׂרָאֵל ^{כב}.

וְכֵן - וְעוֹד אִמְרוּ בְּגִמְרָא בְּפֶרֶק קמ"א
דִּבְרָכּוֹת (ד, ב) ^{כג}, בְּמַעְרָבָא - בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל,

צִיּוֹנִים וּמִקּוּדוֹת

יִמְשִׁיךְ לַהֲתַעֲלוֹת, עַד שֶׁתְּדַמָּה מַעַלְתּוֹ לַמַּעַלַת
הַכּוֹכְבִּים, וּמֵאַחֵר שֶׁהִתְחַלַּת לִיפּוֹל לְפָנֵי מִרְדְּכִי,
תוֹסִיף לִיפּוֹל [נִפְלִיהָ כְּפוּלָה], עַד שִׁישְׁלוֹת עֲלִיךְ
שְׁלִיטָה גְּמוּרָה. יב. לְשׁוֹן הַגְּמָרָא, אִמְרֵי רַבִּי
יֹחָנָן, מִפְּנֵי מֵה לֹא נִאֲמַר נִוִן 'בְּאֲשֵׁרִי', מִפְּנֵי שִׁיש
בֵּה מִפְּלַתְךָ שֶׁל שׁוֹנֵאֵי יִשְׂרָאֵל, דְּכֹתִיב 'נִפְלָה לֹא
תוֹסִיף קוֹם בְּתוֹלַת יִשְׂרָאֵל'. בְּמַעְרָבָא מְתַרְצִי לָהּ הָכִי,
'נִפְלָה, וְלֹא תוֹסִיף לְנִפֹּל עוֹד, קוֹם בְּתוֹלַת יִשְׂרָאֵל'.
אִמְרֵי רַב נַחֲמָן בְּרִי יִצְחָק, אֲפִילוֹ הָכִי חֹזֵר דּוֹד וּסְמִכָּן
בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, שֶׁנִּאֲמַר (תְּהִלִּים קמ"ה, יד) 'סוֹמֵךְ ה' לְכָל
הַנּוֹפְלִים'. יג. לְשׁוֹן הַפְּסוּק, 'נִפְלָה לֹא תוֹסִיף
קוֹם בְּתוֹלַת יִשְׂרָאֵל נִשְׁשָׂה עַל אֲדָמָתָה אֵין מְקִימָה'.
יד. שְׁלֵפִי פִּשְׁטוֹן הַפְּסוּק מִשְׁמִיעֵנִי, שְׁכֵאִילוֹ יִשְׂרָאֵל
ח"ו לֹא יוּכַל לְקוֹם מִנְּפִילְתָּם. עַד כֵּן בִּיאָרוּ בְּאֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל לֹא הַפְּסוּק בְּאוֹפֵן אַחֵר. טו. יִשְׂרָאֵל
נִקְרָאִים בְּכָל הַתַּנ"ךְ 'בְּתוֹלַת יִשְׂרָאֵל', לְפִי שֶׁבִּגְלוּתָם
הֵם בְּבַחֲיִנַת אֲרוּסָה, כְּדֹכֵתִיב (הוֹשֵׁעַ ב, כא) 'זָאֲרַשְׁתִּיךָ
לִי לְעוֹלָם'. עַל פִּי נִחַלְתִּי יַעֲקֹב (לְמַהר"י מְלִיסָא זְצִ"ל,
עֲמוֹס ה, א-ב). טז. כֵּן מְבוֹאֵר הַמַּהֲשֵׁךְ דְּבָרֵי
רַבְּנֵי. [נִאֲמָנִים לְפִי פִּשְׁטוֹת הַדְּרָשׁ, הַכוּוֹנָה הִיא שֶׁלֹּא
תוֹסִיף לְנִפֹּל שׁוּב, אֲלֵא תִבּוֹא הַגְּאוּלָּה].
יז. כְּלוֹמַר הַמִּלִּים 'לֹא תוֹסִיף', מִשְׁתַּיִּיכִים לְתִיבַת
'נִפְלָה' שֶׁבְּתַחֲלִית הַפְּסוּק, וְאִילוֹ הַמִּלִּים 'קוֹם בְּתוֹלַת
יִשְׂרָאֵל', נִקְרָאִים בְּנִפְּנִיָּה, אֲלֵא

זֶרַע כְּעַפְרָא אֲרֵץ. עַל פִּי יִלְקוֹט שְׁמַעוֹנִי (שְׁמוֹת רַמּוֹ
קפ"ב). ח. עַל פִּי מַהֲרַש"א. ח"א שֶׁם וְכִמּוֹ
שֶׁנִּאֲמַר (שֶׁם כְּב, יז) 'וְהִרְבָּה אֲרִיבָה אֶת זֶרַע כְּכּוֹכְבֵי
הַשָּׁמַיִם'. עַל פִּי סַפְרֵי (פְּרִשְׁת הַאֲיוֹנִי פִּיסְקָא שׁו).
ט. וְלִכֵּן מִתְחִילָה אָף הֵמָּן, שֶׁהִיא עֶבֶד לְמִרְדְּכִי, הִיא
שׁוֹלֵט עֲלֶיהָ. י. רֵאָה לְשׁוֹן רַש"י (אֶסְתֵּר ו, יג)
עַל הַפְּסוּק שֶׁהִבִּיא רַבִּינוּ, אוֹמָה זֶה נִמְשָׁלוּ לְכּוֹכְבִּים
וְלַעֲפָר, כִּשֶּׁהֵם יוֹרְדִים וְיֹרְדִים עַד לַעֲפָר, וְשֶׁהֵם עוֹלִים
עוֹלִים עַד לְרָקִיעַ וְעַד הַכּוֹכְבִּים. וּבִפְסִיקָתָא זוֹטְרָתָא
(פְּרִשְׁת לך לך טו טִימֵן ה) דִּרְשׁוּ, 'זִסְפּוֹר הַכּוֹכְבִּים', מֵה
כּוֹכְבִּים בְּרוּמּוֹ שֶׁל עוֹלָם, אָף בִּינָךְ כִּשְׁהֵן עוֹלִין עוֹלִין
עַד לְרָקִיעַ, וְכִשְׁהֵן יוֹרְדִין יוֹרְדִין עַד הָעֶפֶר.
יא. מִהֶמֶשֶׁךְ דְּבָרֵי רַבִּינוּ נִרְאָה, שֶׁמֶה שֶׁהִגִּיעוּ יִשְׂרָאֵל
עַד עֶפְרָא, הוּא עֲצֻמוֹ גּוֹרֵם שִׁיעָלוֹ וְיִתְרוֹמְמוֹ
מִשְׁפָּלוּתָם. עַד לְרָקִיעַ. וְכֵן הִיא בְּמַעַשֶׂה הֵמָּן, שֶׁהִיא
עֶבֶד לְמִרְדְּכִי, וְעַמֵּד לְהִיּוֹת מוֹשֵׁל עֲלֶיהָ, וְגִזּוֹר עֲלֶיהָ
וְעַל יִשְׂרָאֵל גִּזִּירַת כְּלִינָן עַד שֶׁהִבִּיאָם לְמִדְּרִיגָה
הַתַּחְתּוֹנָה בְּיוֹתֵר, וְזֶה הֵם הַתְּרוֹמְמוֹ עַד שׁוֹכָה מִרְדְּכִי,
וְעַלָּה עַד לַמַּעַלָּה, לְהִיּוֹת מִשְׁנָה לְמֶלֶךְ. עַל פִּי
מַהֲרַש"א (ח"א ד"ה אוֹמָה). וּבִסְפָר מְצוֹר דְּבִשׁ (מְגִילָה
שֶׁם ד"ה שְׁתִּי) בִּיאָר כּוּוֹנֵת הַגְּמָרָא, שֶׁלֵּכֵן כָּתוּב לְשׁוֹן
'נִפְלָה' כְּפוּל, לְלַמֵּד שֶׁכֵּן אִמְרוּ לֹא יוֹעֲצִי הֵמָּן
וְאִשְׁתּוֹ, כִּיֵּן שֶׁמַּעַמְדוֹ הִתְעַלָּה עַד לַמַּעַלָּה מִמַּעַמְדָּם,
בּוֹדֵאִי שֶׁלֹּא יִשְׂאָר לְהִיּוֹת בְּמַעַלָּה בִּינּוֹנִית, אֲלֵא

התחתונה היא סֶפֶה לַעֲלוֹת עַד לָרְקִיעַ.
וּלְפִי שִׁישְׂרָאֵל לֹא גָלוּ אֲלֵא מִחֲמַת
שְׁנָאת חֲנָם (יומא ט, ב), וְאִי אִפְשָׁר
לָהֶם לְהִגָּאֵל אֲלֵא בְּשִׁיחִיהָ שְׁלוֹם
בִּינֵיהֶם, פְּדֻכְתֵּיב (הושע ד, יז) 'חֲבוּר עֲצִבִּים

בְּקֶצֶה הַשָּׁמַיִם', דְּהִינּוּ קֶצֶה הָאַחֲרוֹן, שְׁאִין
עוֹד מְקוֹם לְהִדִּיחָךְ, שְׁכֹבֵר יִרְדֶּת עַד עָפָר,
דְּהִינּוּ בְּדִיּוּטָא הַתַּחְתּוֹנָה, שְׁלֹא תוֹסִיף
לְנַפֵּל עוֹד, מִשֵּׁם דְּוָקָא יִקְבָּצָךְ, שְׁהָרִי אִז
נֶאֱמַר 'קוּם בְּתוֹלַת יִשְׂרָאֵל', שְׁהִירִידָה

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְבָאָר

המדרגה התחתונה שאליה יגיעו ישראל,
היא עצמה תגרום, שיתעלו שוב עד לרקיע^י.

מִשֵּׁם יִקְבָּצ' - יִבְרַךְ אוֹתָךְ בַּמִּדַּת הַשְׁלוֹם
ובזכות זה יגאלו

וְהַטַּעַם שֶׁל כָּפַל הַלְשׁוֹן מִשֵּׁם יִקְבָּצָךְ
וּמִשֵּׁם יִקְחָךְ, הוּא פִּי שְׁבִנִי יִשְׂרָאֵל, לֹא גָלוּ
מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, בְּחוּרְבֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשֵּׁנִי,
אֲלֵא מִחֲמַת שְׁנָאת חֲנָם שֶׁהִיָּתָה בִּינֵיהֶם
(יומא ט, ט), וְלֹכֵן גַּם אִי אִפְשָׁר לָהֶם לְהִגָּאֵל
וּלְחַזֹּר לָאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֲלֵא בְּשִׁיחִיהָ שְׁלֹם
בִּינֵיהֶם, וְיִתְקַנּוּ אֶת הַחֲטָא שֶׁל שְׁנָאת חֲנָם
שֶׁגִּרְמָה אֶת הַגְּלוּת, פְּדֻכְתֵּיב (הושע ד, יז)
'חֲבוּר עֲצִבִּים אֲפָרִים הֵנָּה לָךְ', וּדְרָשׁוּ
חז"ל^{יב}, שֶׁבִּזְמַן שִׁישְׂרָאֵל מִחוּבְרִים כֹּאחֲד,
וְיֵשׁ אַחֲדוּת בִּינֵיהֶם, הֵנָּה לָהֶם, וּמַחוּל לָהֶם,

תהיה נדחה עד הקצה האחרון, שְׁאִין עוֹד
מְקוֹם לְהִדִּיחָךְ יוֹתֵר, מִפְּנֵי שְׁכֹבֵר יִרְדֶּת עַד
לְעָפָר, דְּהִינּוּ בְּדִיּוּטָא - בַּמִּדְרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה,
שְׁלֹא תוֹסִיף - שֶׁלֹּא תוּכַל לְהוֹסִיף וּלְנַפֵּל
עוֹד, אִז 'מִשֵּׁם' - מִמְּקוֹם שֶׁפֶל זֶה דְּוָקָא,
'יִקְבָּצָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ', שְׁהָרִי אִז - כִּשְׁכֹּבֵר
נִפְלַת עַד לַמִּדְרָגָה הַשְּׁפִילָה בִּיּוֹתֵר, נֶאֱמַר
עֲלֶיךָ 'קוּם בְּתוֹלַת יִשְׂרָאֵל' - וְכִפִּי שֶׁדְּרָשׁוּ
בַּגִּמְרָא בְּרֻכּוֹת (ס), שֶׁכִּשְׁאִינִם יוֹכֵלִים
לְהוֹסִיף לְנִפְּוֹל, אִזִּי בּוֹדָאִי יִתְחִילוּ לְקוּם
וּלְעֲלוֹת. וְנִמְצָא, שְׁהִירִידָה הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁנִּפְּלוּ
אֵלֶיהָ, הִיא עֲצֻמָּה תִּהְיֶה הַסֶּפֶה שְׁבִנִי יִשְׂרָאֵל
יִשׁוּבוּ לַעֲלוֹת עַד לָרְקִיעַ, וְלִהְיוֹת דּוֹמִים
לְכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם. וְזֶה מְבֹאֵר, שֶׁהַפְּסוּק
דִּקְדָק לומר תִּיבַת מִשֵּׁם, כְּדִי לַלְמַד, שְׁדוּקָא

ציונים ומקורות

בתורה ובמצוות וגמילות חסדים, מפני מה חרב,
מפני שהיתה בו שנאת חנם, ללמדך ששקולה שנאת
חנם כנגד שלש עבירות, עבודה זרה, גלוי עריות,
ושפיכות דמים ב. לפי פשוטו, היינו שאפרים
נצמד לעכו"ם, ואי אפשר לו לפרוש, לפיכך הנח לו
אתה הנביא, ולא תנכא להוכיחו, כי לא יועיל. [על
פי רש"י]. כא. זה לשון המדרש (במדב"ר יא,
ז), רבי אלעזר בנו של רבי אלעזר הקפר אומר,
שאפילו ישראל עובדין עבודת כוכבים ושלום
ביניהם, כביכול אמר הקדוש ברוך הוא, אין השטן
נוגע ביניהם, שנאמר 'חבור עצבים אפרים הנח לו'.
אבל משנחלקו, מה נאמר בהם 'חלק לכם עתה
יאשמו', הא גדול שלום, ושנואה מחלוקת. ולפי
המדרש, כל זמן ש'חבור אפרים', כלומר, ש'ישראל
הם מחוברים ומאוגדים יחד, איז אפילו אם 'עצבים'
שהוא עובד עבודה זרה, גם כן 'הנח לו', תמחול לו
ולא תענישנו. וזה לשון מסכת כלה (רבתי פ"ה ה"א),
ואי משום דקא מקשית בית שני, שאני שניאית חנם
דחמיר טפי מעבודה זרה, ומנא לן, דמנאית 'חבור'
עצבים אפרים הנח לו', בזמן שהם מתחברין, ואפילו

יח. ובאלף המגן (לבעל ה'פלא יועץ', פרשת ואתחנן
בפסוק 'ידעת') כתב לבאר כן דברי הגמרא (בברכות)
על פי דברי הוזהר (פרשת פקודי רלט, ב) בכוננת
הכתוב, שכשישראל ירדו במדרגתם עד שאי אפשר
להם לירד יותר מכך, אז יגאלו. ובכתנות אור (פרשת
ואתחנן ד"ה ונקדים) הביא דברי החסד לאברהם (להרב
אברהם אזולאי זצ"ל, מעין ראשון נהר ג), שאין לך יום
שאין קללתו מרובה, מפני מיעוט הארה שהולכת
ויורדת ממדרגה למדרגה, ועל פי ירידתה כך יתמעט
האור וההשגחה ותכבד הקללה, ומי שיוודע לשער
ולמנות שיעור מהלך זה כמה שיעור קומתו וכמה
אנו יורדים מידי יום ביומו, ידע שיעור גלותנו עד
כמה ויודע זמן הגאולה. וזהו 'סוכת דוד הנופלת' כי
לעולם היא נופלת ויורדת עד שתשכב לעפר, ככתוב
'כי שחה לעפר נפשנו', ואז 'קומה עזרתה לנו'.
ופירש הכתנות אור, שהגמרא מקשה, שכיון שכבר
'נפלה' עד למטה, א"כ בא זמן הגאולה ואין אומר
'ולא תוסיף קום'. לזה אמר 'ולא תוסיף לנפול', שאין
עוד נפילה, שכבר היא לעפר, אז קום בתולת ישראל.
יט. לשון הגמרא, אבל מקדש שני, שהיו עוסקין

הַסֵּנָה שֶׁפֶל מִכָּל הָאֵילָנוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, כִּד
הָיוּ יִשְׂרָאֵל שְׁפִלִים יְרוּדִים בְּמִצְרַיִם,
לְפִיכָךְ נִגְלָה עֲלֵיהֶם הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
וּגְאָלָם וְכוּ'. וְלִכְאוּרָה תְּמוּנָה, מִה טַעַם
הוּא זֶה.

וּבְמָה שְׁאֲמָרְנוּ אֲתִי שְׁפִיר, שְׁלָפִי שֶׁהָיוּ
שְׁפִלִים בְּתַכְלִית הַשְּׁפָלוּת,
הֲצַרְךָ מִיָּד לְגֵאָלָם.

וּבְדַרְךָ זֶה יוֹבֵן הַפְּתוּב (תהלים עז, טז)

אֲפָרִים הֵנַח לוֹ, וּכְתִיב (שם י, ב) 'חֲלַק
לָבָם עֵתָה יֹאשְׁמוּ'. מִשּׁוּם הָכִי אָמַר
מִתְחִלָּה 'מִשֵּׁם יִקְבָּצוּ', יִכְרֹךְ אוֹתָךְ
בְּשָׁלוֹם, וְתִהְיוּ כָּלְכֶם מְקַבְּצִים כְּאִישׁ
אַחֵד, וּמִזֶּה הַקְּבוּצִין וְהַשְּׁלוֹם, יִקְחֶךָ מִן
הַגָּלוּת, וְזֶהוּ 'וּמִשֵּׁם יִקְחֶךָ'.

וְזֹהִי פִּנְת הַמְּדַרְשׁ בְּשִׁמּוֹת רַבָּה (ב),
(ט) עַל פֶּסוּק (שמות ג, א) 'וּמִשֵּׁה
הָיָה רָעָה', רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מִה

מֵאִמָּרָם ז"ל
'וּמִשֵּׁה הָיָה
רָעָה' מִה
הַסֵּנָה שֶׁפֶל
כִּד הָיוּ
יִשְׂרָאֵל
שְׁפִלִים

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבָאָר

שֶׁהַסֵּנָה - מִיֵּן אֵילָן הַמַּגְדָּל קוֹצִים^ט, שְׁפִלָּה -
הוּא נְבוּזָה מִכָּל הָאֵילָנוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, כִּד הָיוּ
יִשְׂרָאֵל שְׁפִלִים יְרוּדִים בַּחֲשִׁיבוּתָם, כִּשְׁהָיוּ
בְּמִצְרַיִם, לְפִיכָךְ נִגְלָה עֲלֵיהֶם הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא וּגְאָלָם וְכוּ'. וְלִכְאוּרָה תְּמוּנָה, מִה טַעַם
הוּא זֶה, שֶׁמִּפְנֵי שֶׁהָיוּ שְׁפִלִים, גֹּאֲלָם הַקַּב"ה,
יּוֹתֵר הָיָה רָאוּי לְהִזְכִּיר אֶת סִבְלָם וְצַעֲרָם.

וּבְמָה שְׁאֲמָרְנוּ אֲתִי שְׁפִיר, שְׁלָפִי שֶׁהָיוּ
הַמְּדַרְשׁ לומר שְׁלָפִי שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם,
שְׁפִלִים בְּתַכְלִית הַשְּׁפָלוּת, וְלֹא הָיוּ יְכוּלִים
לְנַפּוֹל עוֹד, לְפִיכָךְ הֲצַרְךָ הַקַּב"ה מִיָּד
לְגֵאָלָם וְכוּ' שְׁבִיאָרְנוּ, שֶׁכִּשְׁמַתְרַחֵק עַד קֶצֶה
הַשָּׁמַיִם, מִשֵּׁם מִתְחִיל לְהַגְאֵלָם.

הַשְּׁפָלָת יוֹסֵף שֶׁנִּשְׁתַּעַבַד לֵאחֻיו, גִּרְמָה לִישׁוּעַת יִשְׂרָאֵל
וּבְדַרְךָ זֶה, שֶׁנִּתְבָּאֵר שֶׁהַשְּׁפָלָה עַד
לְמַדְרִיגָה תַּחְתּוֹנָה, הִיא הַסִּיכָה לְגֵאּוּלָה, יוֹבֵן

אִפִּילוֹ עַל עוֹן עַבְדוּתָה זֶרָה [הַנִּקְרָא 'עַצְבִּים'],
וּגֵאּוּלָה אוֹתָם. וּכְתִיב (שם י, ב)^כ 'חֲלַק לָבָם
עֵתָה יֹאשְׁמוּ' - שֶׁאִם נִחְלַק לָבָם זֶה מִזֶּה עַל
יְדֵי שְׁנֵאת חֲנָם שְׁבִינִיָּהם, יִתְעוֹרְרוּ עֲלֵיהֶם כָּל
חֲטִיאֵיהֶם, וַיַּעֲשׂוּ עֲלֵיהֶם.

מִשּׁוּם הָכִי אָמַר הַפֶּסוּק כֹּאן מִתְחִלָּה 'מִשֵּׁם
יִקְבָּצוּ', כְּלוּמָר, הַקַּב"ה יִכְרֹךְ אוֹתָךְ בְּמַדַּת
הַשְּׁלוֹם, וְתִהְיוּ כָּלְכֶם מֵאוֹחָדִים וּמְקַבְּצִים
כְּאִישׁ אֶחָד, וּמִזֶּה - וּבִזְכוּת שֶׁל הַקְּבוּצִין
וְהַשְּׁלוֹם, יִקְחֶךָ - יִגְאֵל אוֹתָךְ מִן הַגָּלוּת, וְזֶהוּ
מִה שֶׁהוֹסִיף לומר 'וּמִשֵּׁם יִקְחֶךָ'^כ, שֶׁאֲחֵר
שִׁיקְבַּצְכֶם וְתִהְיוּ בִּאֲחֻדוֹת, אֲזִי 'יִקְחֶךָ ה'
אֱלוֹקֶיךָ - יִקְחֶכֶם וַיּוֹצִיאֲכֶם מִן הַגָּלוּת^כ.

וְזֹהִי גַם פִּנְת הַמְּדַרְשׁ בְּשִׁמּוֹת רַבָּה (ב),
(ט)^כ עַל הַפֶּסוּק (שמות ג, א) 'וּמִשֵּׁה הָיָה
רָעָה', רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מִה - כִּשֵּׁם

צִיּוֹנִים וּמִקְדוֹת

בַּעֲנִין זֶה. כִּהַּ לְשׁוֹן הַמְּדַרְשׁ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
אוֹמֵר, מִה הַסֵּנָה שֶׁפֶל מִכָּל הָאֵילָנוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, כִּד הָיוּ
יִשְׂרָאֵל שְׁפִלִים יְרוּדִים לְמִצְרַיִם, לְפִיכָךְ נִגְלָה עֲלֵיהֶם
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּגְאָלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות ג, ח) 'וְאֵרַד
לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם'. כִּו. לְשׁוֹן הַפֶּסוּק, 'וּמִשֵּׁה
הָיָה רָעָה אֶת צֹאן יִתְרוֹ חֲתָנִי כִּהֵּן מִדֶּיָּן וַיִּנָּהֵג אֶת
הַצֹּאן אַחֵר הַמְּדַבֵּר וַיָּבֵא אֶל הַר הָעֲלֹלִיּוֹת חֲרִבָּה'.
כז. עַל פִּי אַבְנֵי עֲזַרְיָה וְאַלְשִׁיךְ (שם). כִּהַּ. וְרֵאָה
גְּבוּל בְּנִימִין (ח"א דְּרוֹשׁ טו ד"ה וְעַל כָּל) שֶׁכָּתַב לְבָאֵר
דְּבָרֵי הַמְּדַרְשׁ כַּעֲנִין דְּבָרֵי רַבָּנּוּ, שֶׁאִם שֶׁלֹּא הִגִּיעַ זְמַן
גְּאוּלְתָם, עִם כָּל זֶה לִהְיוֹת שֶׁהָיוּ בְּדִיּוּטָא הַתַּחְתּוֹנָה,
וְזֶהוּ שְׁפִלִים יְרוּדִים, לָכֵן הוּצַרְךָ לְגֵאּוּלָם מִיָּד.

לְעַצְבֵּיהֶם, הֵנַח לָהֶם, 'חֲלַק לָבָם עֵתָה יֹאשְׁמוּ'.
כב. לְשׁוֹן הַפֶּסוּק, 'חֲלַק לָבָם עֵתָה יֹאשְׁמוּ' הוּא יַעֲרֹךְ
מִזְבְּחֹתָם וְיִשְׂדֹּד מִצְבּוֹתָם'. כג. שְׁחֹר הַפֶּסוּק
וְכָתַב 'מִשֵּׁם יִקְחֶךָ', וְלֹא קִיַּצַּר לְכַתּוּב 'מִשֵּׁם יִקְבָּצֶךָ'
וּיִקְחֶךָ'. כד. זֶה לְשׁוֹן הַמְּדַרְשׁ (ב"ר צה, ב)
וּרְבִנּוּ אִמְרִי, צִיּוֹה אוֹתָן [יַעֲקֹב לְבָנָיו] עַל הַמַּחֲלּוּקָה,
אִמְרָ לָהֶן תְּהִי כְּלוּכֹן אִסִּיפָה אַחַת, הִיא הוּא דְּכַתִּיב
(יחזקאל לו, טז) 'וְאֵתָה בֶן אָדָם קֹחַ לָךְ עֵץ אֶחָד וְכַתּוּב
עָלָיו גּוֹי' לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל' גּוֹי, 'חֲבִירֹי' כְּתִיב, נַעֲשׂוּ בְנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶגְוֵדָה אַחַת, הִתְקִינוּ עֲצָמָם לְגֵאּוּלָה, מִה
כְּתִיב אַחֲרָיו (שם לו, כב), 'וְעִשְׂתִּי אֲתֶכֶם לְגוֹי אֶחָד'
גּוֹי. וַעֲנִין עוֹד, שֶׁמִּירַת הַלְשׁוֹן (ח"ב פ"ז), שֶׁהֵאֲרִיךְ

וַיֵּץ לֵאמֹר, שִׁפְתֵיכֶם הַמִּקְבָּלִים (ראה ילקוט
חדש ערך 'יעקב ודוד שבימיו ובניו' אות פג),

הַקְּתֹב (תהלים עז, טז) וְאֵלֶּתְּ בִּזְרוּעַ עֲמֹד בְּנֵי
יַעֲקֹב וְיוֹסֵף סֵלָה, דִּישׁ לְדַקְדָּק בַּלְשׁוֹן
הַפְּסוּק, דְּבִזְרוּעֵי מִשְׁמַע שְׂאֵלָם מִכַּח הַדִּין,
מַחֲמַת הַזְכוּרִיּוֹת שֶׁהֵיוּ בִידֵם^{טז}, וְמָה עֲנִין זֶה
שֶׁגִּאלֵם מִכַּח הַדִּין, עִם סוֹף הַפְּסוּק 'בְּנֵי
יַעֲקֹב וְיוֹסֵף סֵלָה', שֶׁנֶּגְאָלוּ רַק בְּזִכּוֹת אֲבוֹתָם
וְלֹא בְּזִכּוֹת עַצְמָם. וְעוֹד יֵשׁ לְדַקְדָּק בַּלְשׁוֹן
הַפְּסוּק, שֶׁלֹּמֶה הַזְּבִיר הַפְּסוּק גַּם אֶת יוֹסֵף,
וְהִלָּא גַם הוּא בְּכֵלֶל בְּנֵי יַעֲקֹב^{אב}. וְיֵשׁ לְזַמֵּר,
בְּהַקְדָּם מֶה שֶׁתִּבְנוּ הַמִּקְבָּלִים (רֹאה יִלְקוּט חֹדֶשׁ
עֶרֶךְ 'עֵקֶב דּוֹדֵר שְׁבִימִיו וּבְנִי' אוֹת פֶּג)^{טז}, שְׂאֵלֵינוּ
שֶׁשִּׁשְׁלֹטוֹ הַשְּׁבִטִים - אַחֵי יוֹסֵף, עַל יוֹסֵף לְדָם
שֶׁיִּרְדַּ לְמִצְרַיִם, הָיוּ יִשְׂרָאֵל מִשְׁקַעֲנִים שֶׁם
לְעוֹלָם. וְלֹא הָיוּ יְכוּלִים לְהִגָּאֵל מִשָּׁם, לְפִי
שֶׁאִם לֹא נִשְׁתַּעֲבַד יוֹסֵף לְאַחֵיו בְּתַחֲלִילָה, הָיוּ

כט. לשון 'זרוע', מורה על זכות שיש לאדם מעיקר הדין, כמבואר בברכות (י, ב), חד אמר, כל העולם כולו נזונין בצדקה, והם ניוונין בזרוע. ופירש רש"י, בזרוע, ביכות שבידם. ^א על פי מדרש (במב"ר יג כ), יעקב ויוסף שבזכותם נגאלו ישראל ממצרים, שנאמר 'גאלת בזרוע עמך בני יעקב סלה'. ^ב ראה סנהדרין (י, ב), 'גאלת בזרוע עמך בני יעקב ויוסף סלה', וכי יוסף ילד והלא יעקב ילד, אלא יעקב ילד, ויוסף כיכלה, לפיכך נקראו על שמו. וזה לשון המדרש תנחומא (פרשת נשא סימן ל), אמר לו הקדוש ברוך הוא ליוסף, 'יוסף וכו', כדי שיגאלו ישראל גאולת עולמים, ביכות יעקב ובזכותך הם נגאלין, שנאמר 'גאלת בזרוע עמך בני יעקב ויוסף סלה'. ועיין עוד שפת אמת (פרשת יוישב תרמ"ה, תנ"א), שו"ת תורה לשמה (סימן קע"א). ^ג על פי הוזהר (פרשת וישב קפ"א), לשון הילקוט חדש, אילולי ששלטו השבטים על יוסף קרם שירד למצרים, היו ישראל משוטטין לעולם במצרים. אבל על ידי ששלטו השבטים על יוסף מתחילה, ואח"כ מלך על

וְזָהוּ שֶׁאָמַר הַכְּתוּב, 'גָּאֻלַּת בְּזֹרְעַ',
דִּהְיִנוּ בְּכַח הַדִּין שְׁמָה שְׁקֵנָה
עָבַד קִנָּה רַבּוֹ (פסחים פח, ב), וְזָה הָיָה
מִשּׁוּם 'בְּנֵי יַעֲקֹב וַיּוֹסֶף, בְּלוֹמַר, בְּשִׁבִּיל

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאָר

יוסף, וּמִתּוֹךְ כֶּךָ מְכָרוּהוּ בְנֵי יַעֲקֹב לְיוֹסֵף
לְעֶבֶד - שִׁיחִיה עֶבֶד. וּנְמָצָא, שְׁמָה שְׁהוּשָׁפַל
יוֹסֵף עַד לַמְּדִרְיָנָה הַתַּחְתּוֹנָה, שְׁשִׁלְטוֹ בּוֹ
אֲחִיו וּמְכָרוּהוּ לְעֶבֶד, זֶה הָיָה הַסִּיכָה לְגִאוּלַּת
יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם^א, וְהָרִי עֲנִין זֶה דּוּמָה
לְהַמְּבֹאֵר לְעֵיל לְעִין גִּאוּלַּת יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי
יִרְדָּתָם עַד עַפְרָל^ב.

בני יעקב שלטו מתחילה על יוסף
כדי שלא תהיה הגאולה רק בזכות יוסף

וְאִם תֹּאמַר - וְאִם תִּרְצָה לְהַקְשׁוֹת עַל
כֶּךָ^א, וְזָה צִרְךָ הֵינָה לְהַקְדִּים לְמַלְכוּתוֹ שֶׁל
יוֹסֵף, שִׁיִּשְׁלְטוּ אֲחָיו עָלָיו - עַל יוֹסֵף, וְשִׁיִּלְךָ
שָׁם לְמִצְרַיִם כִּשְׁהוּא עָבַד בְּשִׁבִּיל שַׁעַל יְדֵי
שִׁיּוּשָׁפַל לְהִיּוֹת עֶבֶד, יוֹכֵרַח לְעִשְׁתּוֹ מֶלֶךְ,

ציונים ומקורות

אֲחִיו בִּאֲחֻזַּת נַחֲלָתָם בֶּאֱרֵץ יִשְׂרָאֵל, גִּאוּלָּה תִּהְיֶה
לוֹ^א (וַיִּקְרָא כה, מח) 'וַחֲשֹׁב עִם קוֹנָהוּ' (שם כה, נא),
וְהָרִי גֵרַע פְּדִיּוֹנוֹ וַיֵּצֵא עַל הַמַּחֲיָה וְעַל הַכִּלְכָּלָה, וְאִף
בְּכָל שָׂאֵר תַּכְסִּיסֵי מַלְכוּת נִגְה שְׂרָרָה כָּל יָמָיו
בְּמִצְרַיִם, וְלַעֲוֹלָם הָיָה כְּפֹה וְנִכְנַע לְאִמְתָּה צָבֹר
בְּקָהֶל ה', שָׁכַן כְּתִיב בִּאֲחִיו (בְּרַאשִׁית נ, טז) 'וַיֵּצִיאוּ
אֶל יוֹסֵף' אֲפִילוֹ בְּשַׁעַת כְּנִיעָתָם אֵלָיו, אֲשַׁתְּכַחוּ
יִשְׂרָאֵל דְּשִׁלְטוֹ עַל כּוֹלָהוּ. וְעֵינֵינוּ עוֹד בְּאַלְשִׁיךְ
(בְּרַאשִׁית לט, ג), וּבְדִבְרֵי רַבֵּינוּ (אַסְתֵּר אוֹת א).
אִי. כָּל מָה שְׁקֵנָה הַעֲבַד קִנָּה רַבּוֹ, בֵּין שְׁמָצָא
מִצִּיאָה, אוֹ תִּנְתְּנוּ לוֹ מִתְּנָה, כֵּן שְׁנַתְּנָה לוֹ הָאֲדוֹן, אוֹ
אַחֵר, לֹא זָכָה בָּהּ, אֲלֹא הָיָה לְאֲדוֹן, בֵּין גּוֹף וּבֵין
פִּירִיּוֹת. עַל פִּי שׁו"ע (וַיִּיָּד סִימָן רַסוּ סכ"ב).
אִי. שְׁמָשׁוּם שְׁנַעֲשֶׂה יוֹסֵף עֶבֶד, הוֹצֵרֶךְ לְהַגְבִּיּוֹ
וּלְמִנּוּתוֹ לְמֶלֶךְ. אִי. הֵינֵינוּ שִׁירְדָּתָם לְעַפְרָל הָיָה
בְּשִׁבִּיל גִּאוּלַּתָם עַד לְרַקִּיעַ, וְכִמּוֹ כֵּן, הוֹשָׁפַל יוֹסֵף
לְעֶבֶד, בְּשִׁבִּיל שִׁיחִיה נַעֲשֶׂה מֶלֶךְ, וַיּוֹכֵלוּ יִשְׂרָאֵל
לְהַגָּאֵל. אִי. הֵינֵינוּ עַל דְּבָרֵי הַמְּקוֹבָלִים, שֶׁהָיָה
מוֹכֵרַח שִׁישִׁלְטוֹ הָאֲחִים עַל יוֹסֵף, וַיּוֹשָׁפַל לְהַמְּכָר
לְעֶבְדוֹת, בְּשִׁבִּיל שִׁיעֲשֶׂה מֶלֶךְ, שִׁיחִיו הַמִּצְרַיִים
קִנּוּם לְיִשְׂרָאֵל, וַיְהִי שִׁיךְ בָּהֶם דִּין מִה שְׁקֵנָה עֶבֶד
קִנָּה רַבּוֹ.

דִּין מָה שְׁקֵנָה עֶבֶד קִנָּה רַבּוֹ גִּרְמָה לְגִאוּלַּת מִצְרַיִם
וְזָהוּ מָה שֶׁאָמַר הַכְּתוּב, 'גָּאֻלַּת בְּזֹרְעַ'
עִמָּךְ, דִּהְיִנוּ שְׁגִאוּלַּת אוֹתָם, בְּכַח 'הַדִּין' -
הַהִלְכָה, שֶׁכָּל מָה שֶׁקִּנָּה הַעֲבַד דְּבַר
שְׁבַמּוֹן, מִצִּיאָה אוֹ מִתְּנָה, קִנָּה רַבּוֹ - נַעֲשֶׂה
קִנּוֹי לְאֲדוֹנָיו, שִׁיד הַעֲבַד כִּיד רַבּוֹ^א (פסחים
פח, ב), וְעַל כֵּן, יוֹסֵף שִׁיחִיה בְּתַחֲלִילָה כִּמּוֹ עֶבֶד
לְאֲחָיו, לְאַחֵר מִכֵּן כְּשִׁמְלֶךְ עַל מִצְרַיִם, הָרִי
זֶה כְּאִילוֹ כָּל אֲחָיו - שִׁיחִיו כִּמּוֹ 'רַבְבִּים' שֶׁל
יוֹסֵף, מִלְכּוֹ עַל מִצְרַיִם, וְלִכֵּן כְּשִׁנְשַׁתְּעֶבְדוּ
יִשְׂרָאֵל לְמִצְרַיִם, לֹא הָיָה זֶה שְׁעִבּוֹד גְּמוּר,
וְהָיָה יִשְׂרָאֵל רַאווִיִּים לְהַגָּאֵל, וְזָה הָיָה מִשּׁוּם
'בְּנֵי יַעֲקֹב וַיּוֹסֶף, בְּלוֹמַר, בְּשִׁבִּיל הַשְׁנָאָה
שִׁיחִיָּה בְּיָנֵיהֶם - בֵּין הָאֲחִים בְּנֵי יַעֲקֹב, לְבֵין

לְשִׁלְטוֹ עָלָיו. אִי. זֶה לְשׁוֹן הַעֲשֶׂרָה מֵאֲמֵרוֹת,
וְהַסִּכִּימָה בּוֹה דַּעַת הָעֵלְיוֹנָה, כִּיד שֶׁלֹּא יִהְיֶה 'לְעֶבֶד
נִמְכָּר יוֹסֵף' (תְּהִלִּים קה, יז) בְּרִשׁוֹת אַחֲרַת מַעֲרִי
הַעֲמִים, אֲלֹא בְּתַחֲלִילָה שִׁישִׁלְטוּ בּוֹ אֲחָיו בְּרִשׁוֹת
הַקְּדוּשָׁה, וְאַחֵר כֵּךְ יִהְיֶה 'הוּא מוֹשֵׁל בְּכָל אֶרֶץ
מִצְרַיִם' (בְּרַאשִׁית מה, כו) לְמַחֲסָה וּלְמַסְתוֹר מִשְׁעִבּוֹד
שֶׁל יִשְׂרָאֵל תַּחַת יַד מִצְרַיִם, כְּמִבְּאֹר בּוֹזֶהָ (פֶּרֶשֶׁת
וַיִּשָּׁב קֶפֶד, א), שְׁהָרִי גִזִּירַת 'עֲבָדוֹם' (בְּרַאשִׁית טו, יג)
שְׁנִיאֲמָרָה בֵּין הַבְּתָרִים, חִיבָה 'עֲבָדוֹת' מִמֶּשׁ,
וְנַחֲקִימָה בְּיוֹסֵף שֶׁהָיָה גּוֹפּוֹ קִנּוֹי לְמִצְרַיִם, וְאִילוֹ
יִרַד שָׁם עִם שְׁעִבּוֹד הַגּוֹף וְלֹא שִׁישִׁלְטוּ בּוֹ אֲחָיו
בְּתַחֲלִילָה, אֲלֹא הָיָה נִשְׁבָּה מִמְּדִינִים אוֹ יִשְׁמַעֲאֵלִים
וְנִמְכָּר שָׁם, הָיָה אֲפִשֵׁר לְהַטְמֵעַ בְּיָנֵיהֶם לְעוֹלָם,
וְנִגְרַע שְׁבַט מִיִּשְׂרָאֵל ח"ו מִי קִימָנוּ, שְׁהָרִי דִּין עֶבֶד
עֲבָרִי לְצִאת בְּגֵרַעוֹן כֶּסֶף כְּשִׁנְמִכָּר לְעַקֵּר, אִינוּ אֲלֹא
בְּמוֹכֵר יִשְׂרָאֵל, וְאִף עַל פִּי שִׁיּוֹסֵף הָיָה מֶלֶךְ אַחֵר
כֵּךְ, וְהַמִּצְרַיִם הָיוּ עֲבָדִים אֵלָיו בְּמַעַט קִנּוֹי הַגּוֹף
שֶׁהָיָה אוֹתָם בְּלָחֶם, מִכָּל מְקוֹם יֵאֱמָרוּ מִקְרָה הוּא
לְעֶבֶד מִשּׁוּל בְּשָׂרִים, וְהֵם אֲמָרוּ (שם מז, כה) 'וְהֵינֵינוּ
עֲבָדִים לְפִרְעָה' וְלֹא לָךְ, וְאִין צִרְכָּה לּוֹמַר אַחֵר
שְׁנַשְׁתַּעֲבָדוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, כִּי גַם בְּמַלְכוּתוֹ שֶׁל
יוֹסֵף לֹא יוֹעִיל וְלֹא יִצִּיל. אֲבָל עַכְשֵׁיו שְׁמִכְרוּהוּ

וַיֵּשׁ לְזֹמֶר, שָׁאוּ הָיוּ כָּל בְּנֵי יַעֲקֹב כְּפֹפִים
לְיוֹסֵף, שֶׁהוּא לְבָדוּ יֵשׁ לוֹ מַעֲנָה
וְדִין לְהוֹצִיאָם לְחֵרֹת. וְלָכֵן מִתְחִלָּה שָׁלְטוּ
אֲחָיו עָלָיו, וְאַחֵר כָּךְ שָׁלַט הוּא עַל
הַמִּצְרִיִּים, וּבִזָּה 'בְּנֵי יַעֲקֹב וְיוֹסֵף סָלְחָה'.

וְהָלֹא אָפְלוּ אִם הָיָה הוֹלֵךְ שָׁם בְּעַצְמוֹ
כְּלִי שָׁם עֹבֵד, וְהָיָה נַעֲשֶׂה מְלָךְ שָׁם
עַל הַמִּצְרִיִּים, הָיוּ הַמִּצְרִיִּים קְנוּיִים לוֹ
לְעֹבְדִים, וְיִהְיוּ הַמִּצְרִיִּים עֹבְדִים לְכָל
בְּנֵי יוֹסֵף.

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאָר

בזכות מה שיוסף מלך על מצרים מקודם,
לא היה השעבוד של ישראל למצרים שעבוד
שלם, ולשאר בני יעקב לא היה זכות וחלק
במה שנגאלו ישראל ממצרים.⁹

וְלָכֵן מִתְחִלָּה שָׁלְטוּ אֲחָיו עָלָיו, וְאַחֵר כָּךְ
- כשנעשה מלך, שָׁלַט הוּא עַל הַמִּצְרִיִּים,
וּבִזָּה 'בְּנֵי יַעֲקֹב וְיוֹסֵף סָלְחָה' - שלא שלט
יוסף על אחיו, ולא נעשו כפופים ליוסף,
אלא יציאת ישראל ממצרים היתה גם בזכות
בני יעקב, דהיינו מה ששלטו בתחילה על
יוסף, ונגאלו ישראל מן הדין, משום שמה
שקנה עבד קנה רבו, וכמו שנתבאר, וגם
בזכות יוסף.¹⁰

וְהָלֹא כִּיוֵן שֶׁהֵעִיקָר הוּא שִׁיחֵיו הַמִּצְרִיִּים
עֹבְדִים לְיוֹסֵף, אִם כֵּן, אָפְלוּ אִם הָיָה הוֹלֵךְ
שָׁם בְּעַצְמוֹ כְּלִי שָׁם עֹבֵד לְהָאֲחִים שְׁלוֹ,
וְאַחֵר פְּתָרוֹן חִלּוֹם פְּרַעַה הָיָה נַעֲשֶׂה מְלָךְ¹¹,
שָׁם עַל הַמִּצְרִיִּים, הָיוּ הַמִּצְרִיִּים קְנוּיִים לוֹ
לְעֹבְדִים, וְיִהְיוּ הַמִּצְרִיִּים עֹבְדִים לְכָל בְּנֵי
יוֹסֵף בְּלִבָּד, וְלֹא לְבְנֵי יַעֲקֹב, גַּם זֶה הָיָה
מוֹעִיל שֶׁהִשְׁעִבּוּ שְׁנִשְׁתַּעֲבְדוּ יִשְׂרָאֵל
לְמִצְרַיִם, לֹא יִהְיֶה שְׁעִבּוֹד שְׁלָם וְגִמּוּר.¹²

וַיֵּשׁ לְזֹמֶר, שָׁאוּ - אִם יוֹסֵף לֹא הָיָה
מִשְׁוֹעֵבֵד תְּחִילָּה לְאֲחָיו בְּנֵי יַעֲקֹב, הָיָה כָּךְ
בְּנֵי יַעֲקֹב כְּפֹפִים לְיוֹסֵף, לִפִּי שֶׁהוּא לְבָדוּ
יֵשׁ לוֹ מַעֲנָה וְדִין לְהוֹצִיאָם לְחֵרֹת - שֶׁרָק

ציונים ומקורות

משוקעים במצרים לעולם. ועוד נרמז בכך שהגאולה
היתה אף בזכות 'בני יעקב', ולא היו כפופים ליוסף,
שמה שבתחילה שלטו בני יעקב על יוסף [מחמת
השנאה ביניהם], גרם שלא ישלוט יוסף על בני יעקב
שליטה גמורה, אלא יהיו בני יעקב עומדים בפני
עצמם, לשלוט על מצרים. ועומק הדברים
הוא, ששני הענינים שנתבארו ככוונת הכתוב 'משם
יקבץ ומשם יקח' לענין גאולת ישראל מגלותם,
נרמזו בפסוק זה לענין גאולתם ממצרים, והיינו
שמתוך שהגיע יוסף לשפלות היותר גדולה, זכו
לגאולה. ועוד, שבני יעקב עמדו בשווה ליוסף,
לענין זכותם לגאול את ישראל, ולא הוצרכו להיות
כפופים ליוסף, נמצא שהיו כל ישראל באחדות בזמן
גאולתם, וכמו שנתבאר לעיל, שעל ידי האחדות הם
נגאליים.

א. מצינו שהיה יוסף מלך ממש, כמבואר בפרקי
דרכי אליעזר (פרק יא) שהיה מלך מסוף העולם עד
סופו, לאחר ארבעים שנה שהיה משנה למלך. וכן
מבואר בלשון הוזהר (פרשת וישב קפד, א) שהובא
בהערה לעיל, שהיה יוסף מלך. א. ראה
בלשון העשרה מאמרות שהובא לעיל בהערה,
שמיישב הקושיא באופן אחר. ב. ונמצא שלא
היו כלל ישראל מאוחדים בענין זה, ועדיין לא נתקן
לגמרי השנאה שהיתה בין בני יעקב ויוסף, והרי
נתבאר לעיל שישאל נגאליים רק כששלום ביניהם.
א. ביאור דברי רבינו, ששני עניינים השייכים
לגאולת ישראל ממצרים, נרמזו בפסוק אחד, כיון
שמענין אחד הם, שבפסוק 'בני יעקב ויוסף' נרמז
תחילת הדבר מה שהשנאה שהיתה בין בני יעקב
לבין יוסף, גרמה את הגאולה, שלא יהיו ישראל

מתוך ברכת
והבטחת הרב המחבר
רבנו שמשון חיים נחמני זלה"ה
בבקשתו ותחינתו

בהקדמת ספריו 'זרע שמשון' ו'תולדות שמשון'

'למען אחי רעי ותלמידי ישאו את שמי על שפתם, ועל הטוב יזכר שמי
בפיהם אחר מותי, כאשר בעשר לשונות של תפילה אני מחלה פניהם,
ובעל הגמול ישלם במיטב חי אריכי ומזוני טפי לגומלי חסדים טובים.'

* * *

'כאשר אני מחלה פניהם בעשר לשונות של תפילה לברור המנה היפה
אשר ייטב בעיניהם בחידושים הללו, ובפרט אחרי מותי כי לימודם יהיה
לי להשיב נפש ולעידון רוח ולזכות נשמתי, וצדקה תהיה להם וצדקתם
תעמוד להם לאכול בעוה"ז ולשבוע בעוה"ב, ובעל הגמול ישלם בזכות
זה שכר טוב לגומלי חסד של אמת במותב תלתא, בני חיי ומזוני טבי.'

* * *

'ובעל הגמול ישלם בזכות זה שכר טוב לגומלי חסד של אמת
במותב תלתא, בני חיי ומזוני טבי.' 'ועיניכם תראינה בנים בני בנים
כשתילי זיתים סביב לשולחנכם, חכמים וגבונים, ובתים מלאים
כל טוב, גם עושר גם כבוד לא יסופו מזרעכם.'

- מספרי רבנו שיצאו לאור על ידי 'האיגוד העולמי להפצת תורת זרע שמשון' •
לפרטים: ארץ ישראל 05271-66450 * 02-80-80-500 ארה"ב 347-496-5657

ספרי רבינו

המסוגלים לכל הישועות

“ועיניכם
תראינה
בנים בני בנים
בשתיקתו זיתים
סביב לשלחנכם
חכמים וגבונים
וברתים
מלאים
כל טוב,
גם עשר
גם כבוד
לא יסופו
מזעכם”

זרע שמשון ב' כרכים | זרע שמשון חמש כרכים | כרכים שיצאו לאור מתוך סדרת זרע שמשון המבואר: ויקרא, במדבר, דברים, חמש מגילות, לקט דרושים מבוארים על התורה, אשת חיל | תולדות שמשון (חסכת אבות) | תהלים המבואר זרע שמשון | זרע שמשון יום יום | ליקוטי זרע שמשון אידיש | תהלים זרע שמשון אנגלית

ניתן להשיג בחנויות ספרים המובחרות

ארץ ישראל

ארה"ב

02-80-80-500 347-496-5657

לומדים
תורה
זוכים
בהבטחתו

מחירי הספרים נמוכים במיוחד
זרע שמשון חמש כרכים
זרע שמשון יום יום
זרע שמשון אנגלית
זרע שמשון אידיש
זרע שמשון תהלים
זרע שמשון במדבר
זרע שמשון דברים
זרע שמשון חמש מגילות
זרע שמשון ויקרא
זרע שמשון תולדות
זרע שמשון תהלים המבואר
זרע שמשון ליקוטי
זרע שמשון אשת חיל
זרע שמשון לקט דרושים
זרע שמשון מלאים
זרע שמשון סביב לשלחנכם
זרע שמשון בשתיקתו
זרע שמשון בנים בני בנים
זרע שמשון תראינה
זרע שמשון ועיניכם

עם פרוס
השנה החדשה הבאה עלינו לטובה
'האיגוד העולמי

להפצת תורת זרע שמשון'

מברך את כל לומדי תורת זרע שמשון שבכל אתר
 ואתר, מגידי השיעורים, מפצי העלונים, המסייעים
 והתורמים, וכל עמך בית ישראל

בברכת
כתיבה וחתימה טובה

והשנה הבאה עלינו לטובה תהיה
שנה טובה מתוקה ומבורכת
ושנזכה כולנו להיכתב ולהיחתם
בספרם של צדיקים גמורים

לשותפות וסיוע בקיום בקשת רבנו
 הזרע שמשון ולזכות בברכותיו והבטחותיו
 לקראת השנה החדשה, חייגו:
ארץ ישראל 02-80-80-500
05271-66450
ארה"ב 347-496-5657

